Pellervon taloustutkimus

17.10.2019

Lausunto maatalousjaostolle

# Lausuntopyyntö hallituksen talousarvion vaikutuksista Suomen maatalouden kannattavuuteen ja maataloustuloon

# Pellervon taloustutkimus PTT

## Arvio talousarvion vaikutuksesta maatalouden kannattavuuteen ja maatalouden yrittäjätuloon

**Tausta**

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ehdotetaan ensi vuodeksi määrärahoja noin 2,69 miljardia euroa. Budjettiesityksessä määrärahat kasvavat noin 67 miljoonalla eurolla kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna.

Rinteen hallituksen ohjelmassa tunnistetaan, että maatalouden kannattavuuden heikkeneminen on pitkään jatkunut kehityssuunta. Hallitusohjelmassa tavoitellaan maatalouden kannattavuuden paranemista. Ensi vuoden talousarvion vaikutukset maatalouden yrittäjätuloon ovat lähtökohtaisesti pieniä. Yrittäjätulon kehitys määräytyy markkinoiden kehityksen mukaan. Merkittävimmät tekijät ovat maatalouden markkinatuottojen sekä maatalouden kustannusten kehitys. Maatalouspolitiikassa ja sen rahoituksessa tapahtuvat muutokset korostuvat yleensä Euroopan unionin rahoituskauden vaihtuessa ja yhteisen maatalouspolitiikan uudistusten yhteydessä.

Vuonna 2020 EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa ja sen rahoituksessa ei tapahdu talousarvioon vaikuttavia muutoksia. Seuraava maatalouspolitiikan uudistus tapahtuu vuonna 2021, mutta jo tässä vaiheessa on selvää, että uuden politiikan toimeenpano alkaa aikaisintaan vuonna 2022.

Viimeisimmän tiedon mukaan Iso-Britannian EU-erosta on päästy sopimukseen 17.10.2019. Sopimusta ei ole vielä tätä kirjoittaessa julkaistu, joten sopimuksen yksityiskohtia ja niiden vaikutuksia maataloussektorille on vaikea arvioida. Mikäli olisi ajauduttu nk. kovan sopimuksen tilanteeseen, EU:n budjettiin olisi syntynyt noin 10 miljardin suuruinen aukko. Tällä olisi väistämättä ollut vaikutuksia erityisesti maataloussektorilla.

Hallituksen talousarviossa maatalouden tukiin ei ole luvassa varsinaisia tasomuutoksia. Osa ohjelman varoista on loppu, mutta olemassa oleva tukitaso turvataan kansallisista varoista.

**Maatalouden markkinatilanne**[1]

Edellisellä satokaudella kuivuus kuritti viljasatoja eri puolilla maailmaa. Tänä vuonna korjataan normaali viljasato ja varastot palautuvat toissavuoden tasolle. Varastojen palautumisen myötä viljan hinnat laskevat. Suomessa on tänä vuonna korjattu hyvä sato. Erityisesti hyvälaatuista viljaa on hyvin tarjolla, jonka vuoksi hintapreemio jää pieneksi. Ensi vuonna

Euroopassa maidontuotanto on ollut viime vuosina vahvaa eikä tähän ole tiedossa muutoksia. Alkuvuodesta maidon tuottajahinta oli nousussa, mutta on kääntynyt laskuun vuoden loppua kohden. EU:n maitojauheen interventiovarastot on saatu purettua ja maitojauheen hinta on korkea.

Suomessa maidontuotannon väheneminen on kiihtynyt. Maidontuottajien määrä laski viime vuonna poikkeuksellisen paljon, eikä keskimääräisen tilakoon kasvu ja keskituotoksen nousu riittänyt estämään maidontuotannon laskua. Rakennemuutos jatkuu ja tuotanto vähenee myös ensi vuonna.

Maitotuotteiden kotimainen kulutus on laskenut, mutta vientikysyntä on vahva. Viennin kasvun myötä kotimainen maidon tuottajahinta kääntyi nousun vuoden 2019 loppupuolella ja nousu jatkuu ensi vuonna.

EU:n naudanlihantuotanto kasvoi alkuvuonna, koska rehupulan takia teurastuksia aikaistettiin. Tilanne tasoittuu kuitenkin loppuvuoden aikana ja tuotanto laskee hieman ensi vuonna. Naudanlihantuotanto laskee myös Suomessa. Tuottajahinta laskee hieman sekä EU:ssa että Suomessa.

Sianlihan tuotanto ja kulutus laskee koko Euroopan alueella. Maailmalla sianlihan kysyntä on kasvussa, mikä piristää vientimarkkinoita. Vahva vientikysyntä tukee kotimaista tuotantoa. Kiinan sianlihantuotanto on pudonnut kolmanneksen arfikkalaisen sikaruton seurauksena. Mikäli sikaruttoa ei saada hallintaa, sen vaikutukset voivat olla pidempiaikaisia myös Suomessa. Sianlihantuottajahinta on vakaa tänä ja ensi vuonna.

[1] Lähde: PTT:n maa- ja elintarviketalouden ennuste syksy 2019.
Saatavilla: http://www.ptt.fi/ennuste/maa-ja-elintarviketalous.html

Maailman siipikarjanlihan tuotanto jatkaa tasaista kasvuaan. Suomessa siipikarjanlihan tuotannon kasvu hidastuu, sillä kysynnän kasvu on pysähtynyt. Siipikarjanlihan tuottajahinta nousee.

Eläinperäisten tuotteiden kotimainen kysyntä on laskussa. Ilmastonmuutoskeskustelun voidaan nähdä suosivan kotimaista naudanlihaa.

Tuotantokustannusten nousu jatkuu tänä ja ensi vuonna. Merkittävin tekijä on rehuviljan tarjonnan laskusta seurannut hintojen nousu. Kysynnän kasvu nostaa energian hintaa. Hyvä taloustilanne ja kasvunäkymät vauhdittavat myös rakentamisen kustannusten nousua. Viljan hinnan nousu lisää lannoitteiden kysyntää maailmalla, mikä nostaa lannoitteiden hintoja myös Suomessa. Tarjonnan kasvu kuitenkin hillitsee hintojen nousua.

Maatalouden tulojen lasku jatkuu. Kuivuuden seurauksena nähty viljan kokonaistuotannon lasku pienentää maatalouden tuloja. Hyvä satotaso kompensoi tuottajahintojen laskun ja tämän seurauksena viljanviljelyn kokonaistuotot kasvavat. Kotieläintuotannon tulot laskevat maltillisesti tuotannon vähenemisen ja hintojen laskun seurauksena. Tuotantokustannukset kasvavat yleistä inflaatiota nopeammassa tahdissa. Kokonaisuudessaan maatalouden yrittäjätulo laskee tänä vuonna runsaan neljänneksen. Vuonna 2020 yrittäjätulo korjaantuu hieman.

Pellervon taloustutkimus PTT:n maa- ja elintarviketalouden ennusteen mukaan maatalouden markkinatuotot ovat vuonna 2020 yhteensä reilut 4,3 mrd.€, maatalouden kokonaiskustannukset 5,8 mrd.€ ja tuet 1,9 mrd.€. Maatalouden yrittäjätulon on ennusteen mukaan 379 milj.€ vuonna 2019 ja 446 milj. € vuonna 2020. Yrittäjätulosta on viimeisen 10 vuoden aikana kadonnut noin miljardi euroa.

**Talousarvion vaikutukset**

Rinteen hallitusohjelmassa on tunnistettu maatalouden haastava kannattavuustilanne. Hallitusohjelmaan on kirjattu, että lainsäädännöllisin toimin ei tulla aiheuttamaan maatalousyrittäjille lisäkustannuksia ilman, että ne kompensoidaan erikseen. Tämän lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että maatalouden tukitasot turvataan vuonna 2020.

Talousarvion vaikutukset maatalouden kannattavuuteen ja yrittäjätuloon ovat pienet. Maatalouspolitiikan kuluvan ohjelmakauden viimeistä vuotta käydään vuonna 2020. Osa ohjelman rahoista on loppu, mutta hallitusohjelman kirjausten mukaisesti tukitasot tullaan turvaaman kansallisista varoista vuonna 2020. Yrittäjätulo on matalalla

tasolla vuonna 2019 kustannusten nousun takia. Kustannusten nousu tasaantuu vuonna 2020, jonka ansiosta yrittäjätulo korjaantuu hieman.

Maataloussektorin kannattavuustilanne on hankala ja vuosittain on jouduttu turvautumaan julkisesti rahoitettuun kriisiapuun. Pitkällä aikavälillä ratkaisut tulee etsiä markkinoilta. Maataloussektorin rakenteen kehittäminen ja uusien markkinaehtoisten riskinhallintavälineiden käyttöönoton kannustaminen on suotavaa.

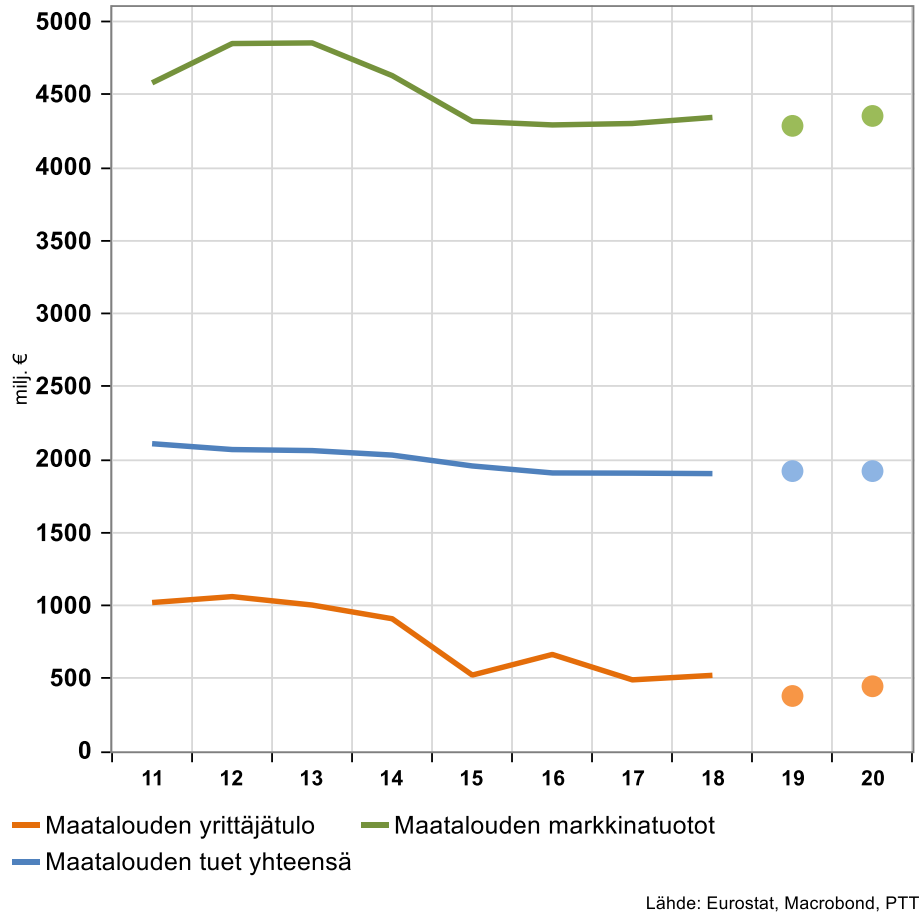


Lähde: Eurostat, Macrobond, PTT

***Kuvio. Maatalouden markkinatuotot, tuet ja yrittäjätulo***

*Lisätietoja:*
*Heini Lehtosalo*
*040 164 8184*
*heini.lehtosalo@ptt.fi*